

Jutalom 67,8 millió forint

A Mecseki Szénbányánál minden esztendőben tekintélyes összeggel jutalmazták a kiváló dolgozókat. Az idén munkahelyükhöz ragaszkodó, feladatukat lelkiismeretesen ellátó dolgozók között 67,8 millió forintot osztanak ki a 21. bányásznap üzemi ünnepein, s ez kétféle forinttal több a tavalyi ilyenkor fizetett jutalomnál.

Időjárás térképek 3 óránként

Mindennap 43,5 millió négyzetkilométeres területről begyűjtött több mint 210 000 adat alapozza meg azokat a prognózisokat, amelyek „A Meteorológiai Intézet jelenté...” szavakkal kezdődnek.

Erről az óriási területről, amely magában foglalja egész Európát, továbbá Grönland nagy részét, az amerikai szárazföld északkeleti csücskét és egy-egy kisebb területet Ázsiából és Afrikából is, 1500 észlelő-

hely küld minden három órában 16-16 adatot, egyebek közt a levegő mozgásáról, a felhőzet minőségéről, mennyiségéről és mozgásáról, a látási viszonyokról, a hőmérsékletről, a levegő nedvességtartalmáról, a légnyomásról, stb. Ezek közül 200 állomás a magasabb légrétegek időjárás tényezőit is figyeli és jelenti általában 20 kilométeres magasságig, mindig annyi rétegről, amennyi az adott

pillanatban befolyásolja az időjárás alakulását.

A mi meteorológusaink ennek az óriási adattömegnek a birtokában rajzolják meg 3 óránként Európa időjárás térképét, s azt még két módszerrel ellenőrzik. Az egyik a radarozás. A ferihegyi radar például 200 kilométer sugarú körben ad tájékoztatást a felhőzetéről és a csapadékviszonyokról. A másik ellenőrző adatforrás a műholdak képeinek sorozata az Európa felett úszó felhőkörül.

A háromóránként készülő időjárás térképek világosan megmutatják a légköri képződmények változásait, amelyekből várható alakulásuk is kiolvasható. Persze a légkörben bármikor bekövetkezhetnek olyan váratlan események is, amelyekre előzetesen számítani nem lehet. Ekkor minden előrejelzés felborul. Ennek ellenére az Országos Meteorológiai Intézet prognózisainak „beválási valószínűsége” átlagosan 85 százalék körül mozog. Természetesen csak akkor, ha az egész országra vonatkozó előrejelzéseket nem csupán egyetlen szűk földrajzi egység időjárásának alakulása alapján ítéljük meg...

A hagyományok szellemében

A MÁV Nevelőotthon 75 éve

A millennium évében, arra az intézményre, mely 1896. szeptember 6-án, 13 új otthon helyett otthont, tanulási, pályaválasztási lehetőséget biztosított számunkra. Kiállítások mutatják be a 75 éves intézmény múltját és jelenét, de ez alkalommal nem mulasztjuk el szólni a jövőről is. Már készülnek a tervek, hogy új épülettel, a régi korszerűsítésével, felújításával, és — a haladó hagyományok ápolása mellett — korszerű, szocialista nevelési koncepció kialakításával a régi intézmény új, minőségi változást jelentő korszakába lépjen.

*

Az évforduló ünnepi előkészületei időszakában a nevelőotthon szeretettel fordul volt növendékei felé. Kéri, jelentsék be címüket, hogy a régi és jelenlegi növendékek bensőséges találkozásait is megrendezhesse.

Dr. Szabó Tibor

Mennyibe kerül Dubrovnik?

Mennyibe kerül Dubrovnik? Értsd: nekünk, ha ott nyaralunk. Földenyben a fizetővendég szolgáltatásban egy ágy naponta 30-35 dinár. Egy közepesen drága vendéglőben ilyen árakat találunk: egy bifsztek 21 dinár, tíz csevapacsica 10, egy bécsiszlet 16, a borjúkotlet 16, az omlett 10, a spagetti szintén 10 dinárba kerül. Salátáért 4-5, levesért 3-4 dinárt kell fizetni. Ilyen vendéglők a városmag síkterületein vannak. Ezekben azonban alig lehet helyet találni, s ha le is ül az ember, a következő percben már rohanna is ki az utcára, olyan füllesztő meleg van meg este is.

Ha valamivel hűvösebb helyen akarunk vacsorázni, kénytelenek vagyunk kimeneni a városkapun, és az úgynevezett Pilától nem messze fekvő Mimóza vendéglő kert-helyiségében vacsorázni, mert itt esténként hűvösebb szellő fúj. Étkezés után rájövünk azonban, hogy Dubrovnikban még a szellő is pénzbe kerül, mert az árak itt 30-40 százalékkal magasabbak. A bifsztek például 30, tíz csevapacsica 15, a bécsi szlet 25, az omlett 14-16 dinárba kerül.

Persze olcsóbban is ki lehet jönni Dubrovnikban, ha saját magunk főzünk, mert a piacon aránylag olcsón lehet mindent beszerezni. Valószínűleg ez a magyarázata annak, hogy a hazai turisták száma az idén 19 százalékal

kal növekedett a tavalyihoz viszonyítva.

Dubrovnikban természetesen örülnek annak, hogy a hazai turisták ilyen nagy számban látogatnak a városba, fő gondjuk azonban mégis az, hogy minél több külföldit lássanak vendégül. Ehhez persze szállodákra van szükség. Szállodák azonban pénz híján igen lassan épülnek. Dubrovnikban az idén öt új szállodával kellett volna megkezdeni az idényt, egyelőre azonban csak a 600 ágas Plat szállót nyitották meg nemrég, tehát a földény közepén, a másik négy 2-3 hónap múlva nyílik meg, az idény végén. Ebben a négy szállodában összesen 3500 ágy lesz.

Hány ágyra volna még szüksége Dubrovniknak, hogy mindazokat a turistákat vendéglő láthassa, akik ebben a gyönyörű városban akarnak nyaralni? — tettük fel a kérdést a turisztaszövetségben.

Megtudtuk, hogy 1975-ig 31 000 fekhelyet akarnak elhelyezni többek között az új szállodákban és bungalókban. Ennyi elég is volna, de ezt a tervet aligha fogják valóra váltani. Reális számítások szerint négy év múlva Dubrovnikban csak 15 000 új ágy várja majd a turistákat.

A dubrovnikai turisztaszövetség ugyanis már évek óta arra törekszik, hogy a nyári játékokon kívül más szórakozást is nyújtson a városba látogató turistáknak.

Ennek eredménye például a januárban megrendezett magyar vendéglátóipari napok, amelyeknek egyébként nagy sikere volt. Jövőre vagy két év múlva osztrák, olasz és esetleg angol vendéglátó napokat szeretnének rendezni. Az osztrákokkal fel is vették már a kapcsolatot, s ősszel dubrovnikai napokat rendeznek Bécsben.

Ezenkívül nemzetközi vendéglőket is akarnak nyitni a városban. Igen érdekes ötlet például egy német sörözőt vagy egy eredeti angol pubot (kocsma) berendezni. Ezek a vendéglátóhelyek igen jól megérthetőek volna, mert a német és az angol turisták egy kicsit otthon éreznék magukat bennük.

A szállodások azonban egyelőre nem nagyon támogatják a turisztaszövetség kezdeményezését. Az ő véleményük szerint ezekre a dolgokra nincs szükség, mert vendég anélkül is jön. Köz tudomású ugyanis, hogy a dubrovnikai szállodákat már hónapokkal a turistaidény előtt lefoglalják. Ha azonban a férőhelyek száma 1975-ig 31 000 ágyval gyarapodna, akkor már nem volna olyan könnyű vendégeket toborozni, a szállodások akkor valószínűleg örömmel üdvözölnének minden kezdeményezést. Így azonban egyelőre minden marad a régiben.

(A Magyar Szóól)

Nehéz operáció



Tegyük fel, hogy a vállalatnak van elég pénz, Mihez kezd vele, ha nincs kellő piaci információja, ha nem tudja, mit és hogyan érdemes fejleszteni? Milyen anyagok, gépek, technológiák kellene a holnapi igények kielégítéséhez? S ha ez is megvan, vajon rendelkezésre áll-e a kellő szellemi háttér? A fejlesztés sokféle kockázatot hord magában, s csak hosszabb távon ígér gyümölcsöt. Ezért a vállalatok egy része — nem lebecsülhető része — a mára hagyatkozik, mert nyereségérdekeltsége megfelelő, az élő és a holt munka költségaránya viszont erősen eltérő, jobban jár tehát, ha az élő munkát választja. Nem gépesít, hanem munkát toboroz, csábít, édesget... Rövid távon boldogulhatnak így is. A gazdasági tevékenység azonban soha nem rövid távra szól.

Szükséges fokozatok

A népgazdasági átlagot tekintve, vannak erősen eszközigenyes ágazatok — így például a villamosenergia-ipar —, ahol az eszközigeny az átlag kétszerese, háromszorosa, s vannak — például az építőipar, a könnyűipar —, ahol csak negyede, fele. Az ágazatok fejlesztését az országos döntések határozzák meg, s a gazdasági szabályozók rendszere befolyásolja. A meglévő helyzet és a további teendők megítélését tehát két csoportra kell osztani: a központi irányítással, valamint a vállalatokkal összefüggő részre. Ami közös: egyik szinten sem lehet átugrani a fokozatokat. Az adott helyzet körvonalazza a lehetséges teendőket is. A minisztériumi ipar munkásainak 40 százaléka dolgozik gépek, berendezések mellett. Ha tehát azonnal automatizálni lehetne, akkor sem sikerülne. Nincsenek meg hozzá a feltételek. Az egy foglalkoztatottra jutó villamosenergia-felhasználás csak harmada, fele, a fejlett tőkés országokénak.

Gépesíteni? Igen, de az energiabázis bővítésével, a termelőeszközök kínálatának növelésével kell kezdeni a folyamatot. A szállítás, a vízellátás stb. fejlesztéséről nem beszélve. Mert különben — s sajnos, sok példa van erre is — az itthon, vagy külföldön drágán vett gépek hónapokig állnak, míg a helyükre kerülnek, s utána is napi néhány órát dolgoznak csupán. Öncélú gépesítés nincsen. Ezt ma már „fönt” és „lent” egyre világosabban látják.

Mészáros Ottó

Korszerűsödés, kérdőjelekkel

Ember helyett gép

2. A nagyfokú gépesítés, a részleges vagy teljes automatizálás — akár egy gépsorral, akár egy üzemből legyen szó — érdemessége az élő és a holt munka értékarányától, költségeitől függ. Ha a kétféle legalább kiegyenlíti egymást, akkor már nem ríftetés a korszerűsítés. Ma még a feltétel sok helyen hiányzik. Ha megszületett a döntés a gépesítés mellett, hátravan a másik nagy dilemma: mi legyen a gépesítés útja? Univerzális gépek, vagy célgépek? Nagy szerszám- és készülékkészlet a sokféle átálláshoz, vagy számjegyvezérlésű forgácsológép, amely az előkészítő időket — szerszámcserét stb. — rendkívüli módon lerövidíti? Mindezek helyett — vagy mellett — választánthatjuk ugyanakkor az azonos elemekből összerakható többféle áru előállításának útját is... A gépeket főnakkadás nélkül kell kiszolgálni, tehát az anyagmozgatás korszerűsítése is elengedhetetlen. Vásárolnak öt elektromos targoncát. Igen ám, de a raktárból a targoncáig, a targoncától a gépig, s a fordított úton kézzel végzik az anyag és a félkész termék mozgását, azaz ott vannak, ahol a part szakad... Egyszer azért állnak a gépek, mert nincs elég anyag, mások azért, mert már nincs hová tenni az elkészített alkatrészeket... A gépesítés komplex feladat, de ma még a legtöbb helyen a szemléletet, a probléma kezelését sem lehet annak nevezni, nemhogy a megoldást. Ezért, hogy a meglévő eszközök is elaprózódjanak, működtetésük nem elég hatékony.

Ellentmondásos haladás

Fejlesztetni, de ne mindenáron! A szállítás korszerűsítésének döntő láncszeme a vasút djeselesítése. A mozdonyokba szerelendő mo-

torcsaládra több száz millió forintot költöttek, végül mégis csak a licencvásárlás oldotta meg a fejlesztés gondját... Idő és pénz veszett kárba, míg kiderült, hogy van, amit mások jobban tudnak. S ez nem szegény. A fölös kiadás sokkal inkább az. Márpedig nemcsak ebben az egy esetben beszélhetünk idő- és pénzpocsékolásról... Jó, tehát vásároljon az ipar licencárakat. Tegye, de csak akkor, ha azok hatékony felhasználásának — hazai adaptációjának — minden más feltétele is megvan. Képzett kezelőszemélyzet, megfelelő anyagellátás, alkatrésztutánpótlás stb. Tegye, ha — teheti. Mert a jogos fékek mellett az elmúlt években sok volt az indokolatlan akadály is. A magas vám, a nagy összegű letét olyan esetekben is nehezítette a korszerű berendezések, eljárások megvételét, amikor hozzájuk hasonlókat nem találhattak a hazai piacon.

Az érem másik oldala: 1959-ben vezették be a műszaki fejlesztési alap képzését. Összege azóta megháromszorozódott, az eredményekről ugyanezen már aligha mondható el. Továbbá: a vállalatok tele voltak panasszal, hogy nincs pénzük korszerűsítésre, ugyanakkor a fejlesztésre fordítható alapokból kétfélmilliárd forint (!) maradt meg 1969-ben. (A hatmilliárdra rúgó összeg egyharmada.) A kiadott pénz is elsősorban a gyártmányfejlesztést szolgálta, s csak kis hányada a technológiai korszerűsítést, ez utóbbi a gépiparban például mindössze a teljes fejlesztési kiadásoknak 17,8 százaléka volt.

Hol a pénz?

Van pénz, nincs pénz. Van pénz, de nem arra költik, amire nagyon kellene... Hogyan van ez? Úgy, hogy az érdekeltiségi rendszerben nem volt jelentős különbség — az 1971. január 1-én életbe lépett új szabályozók hatása még lemérhetetlen — a gyorsan és lassan elavuló technológiájú termelés, termék között. Ezért ott is jelentős pénzalapok jöttek létre, ahol azok a korszerűtlen megőrzését szolgálták. Azaz: úgy kellett — és kell továbbra is — tökéletesíteni a hitelrendszert és az állami elvonás mértékét, hogy a gyorsan fejlődő iparterületeken, a népgazdaságilag elsőrangú ágazatokban az ember helyére valóban a gép léphessen, azaz a technikai, technológiai haladás gyors legyen. Ez a szelektív iparfejlesztés.